

Factsheet boerenlandvogels en akkervlinders

Trends van doelsoorten in open landschap

Inleiding

Het *Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer* (ANLb) onderscheid vier natuurtypen in Nederland: open grasland, open akkerland, droge dooradering en natte dooradering. In deze factsheet brengen we de ontwikkelingen van doelsoorten van open grasland en open akkerland zo veel mogelijk in beeld. Het gaat in Fryslân om de boerenlandvogels en akkervlinders.

Fryslân heeft in het noorden en westen van de provincie een grotendeels open landschap. De zeeklei- en veenweidelandschappen bestaan voor een groot deel uit de natuurtypen open grasland en open akkerland. Veel vogels profiteren hiervan, waaronder de zogenaamde boerenlandvogels. De beheersubsidies zijn daarom grotendeels gericht op bescherming en behoud van deze vogelsoorten.

Een aantal beheermaatregelen is tevens gericht op andere doelsoorten. Voor Fryslân is dit onder andere de argusvlinder. In tegenstelling tot veel andere dagvlinders leeft de argusvlinder vooral in en rond agrarisch gebied.

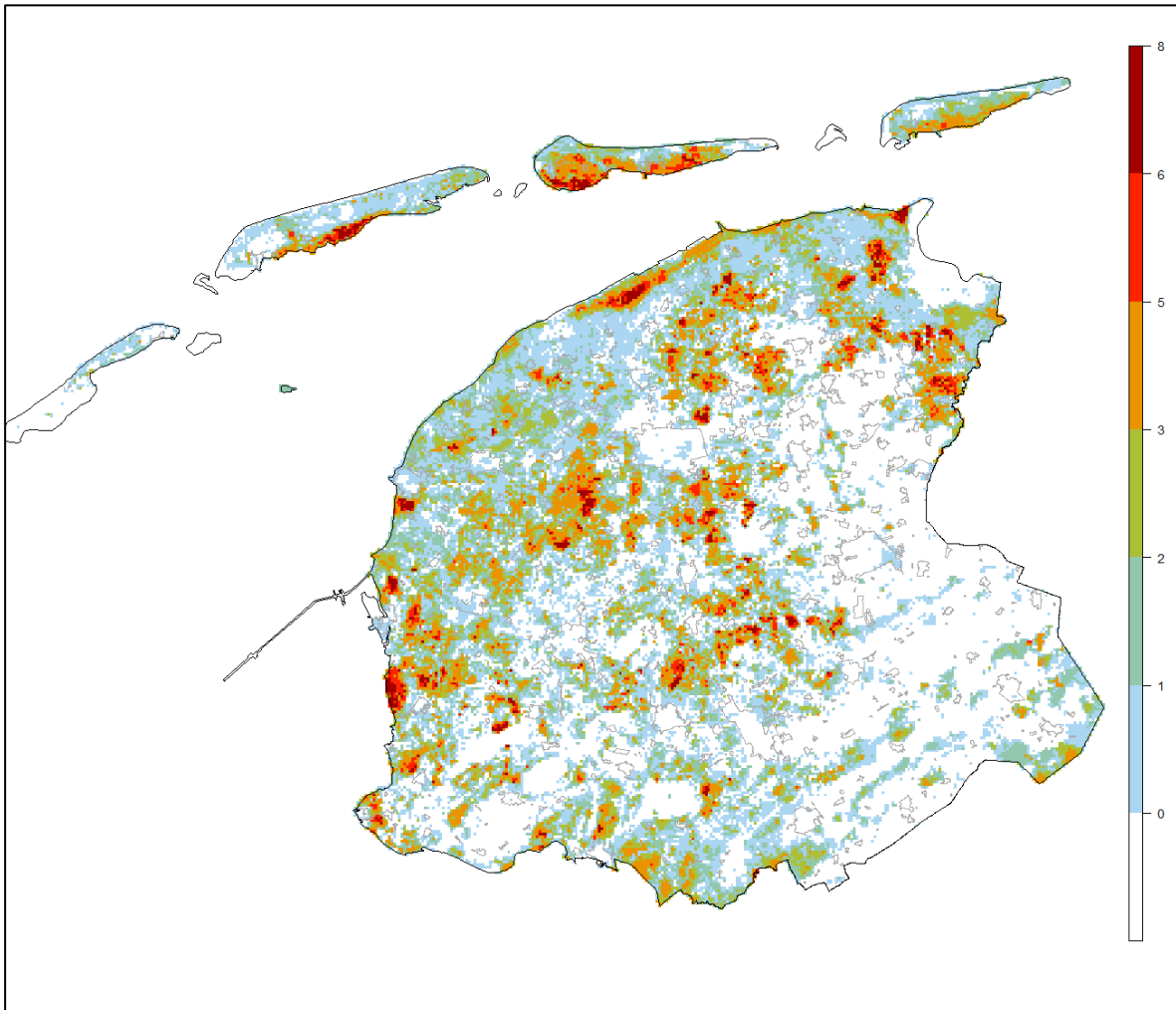
Laatste wijziging: 30-08-2022

Highlights

- *De weidevogels nemen al sinds 1996 in aantallen af, alleen de Tureluur lijkt de laatste 15 jaar gestabiliseerd.*
- *De akkervogels nemen grotendeels in aantallen toe.*
- *Het aantal grutto's neemt over heel Fryslân af. De Waddeneilanden tellen naar verhouding de kleinste afname en oostelijk Fryslân de grootste afname.*
- *De Argusvlinder is tussen 1992 en 2021 in Fryslân met meer dan 95% afgenomen.*

Boerenlandvogels

Boerenlandvogels is een verzamelnaam voor weide- en akkervogels. Deze vogels zijn erg belangrijk en kenmerkend voor het Friese landschap. Provincie, boeren, vogelwachten en andere organisaties zetten zich al jaren in voor het behoud en welzijn van de boerenlandvogels. De provincie houdt al langere tijd de aantallen weide- en akkervogels in de gaten met jaarlijkse tellingen. Hierdoor weten we dat het niet zo goed gaat met de boerenlandvogels. Vooral de weidevogels, zoals grutto, Kievit en scholekster, gaan in aantallen achteruit. De soorten zijn afhankelijk van een open leefgebied en van voldoende voedsel en ze zijn gevoelig voor predatie.

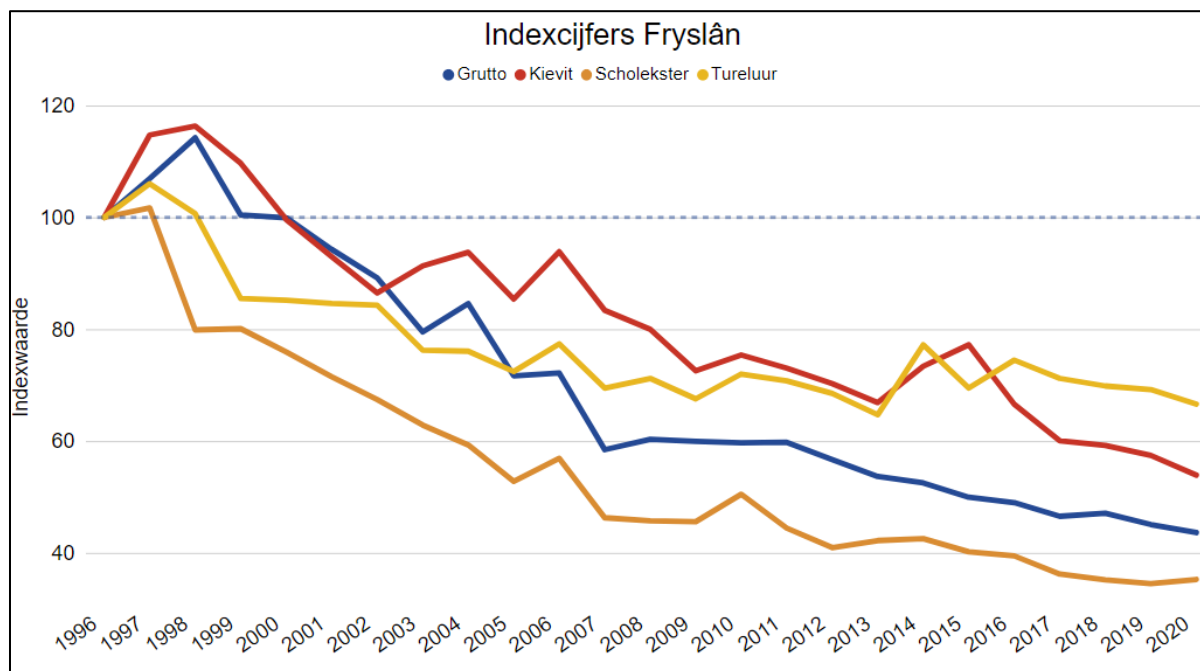
Figuur 1 De hotspotkaart voor weidevogels in Fryslân. Bron: Sovon, Provincie Fryslân.

De lange- en korte-termijn-trends laten zien dat van de boerenlandvogels, de weidevogels een matige afname laten zien en de akkervogels vaak een toename (zie figuur 2).

Soort	Lange termijn trend	Trend vanaf 2009
Grutto	matige afname	matige afname
Kievit	matige afname	matige afname
Kuifeend	stabiel	matige afname
Scholekster	matige afname	matige afname
Gele kwikstaart	matige toename	matige toename
Graspieper	matige toename	matige toename
Kneu	matige toename	matige toename
Veldleeuwerik	stabiel	matige toename
Slobeend	matige afname	stabiel
Spotvogel	matige toename	stabiel
Tureluur	matige afname	stabiel

Figuur 2 de korte- en lange termijn trends van weidevogelsoorten in Fryslân. Bron: Sovon, Provincie Fryslân.

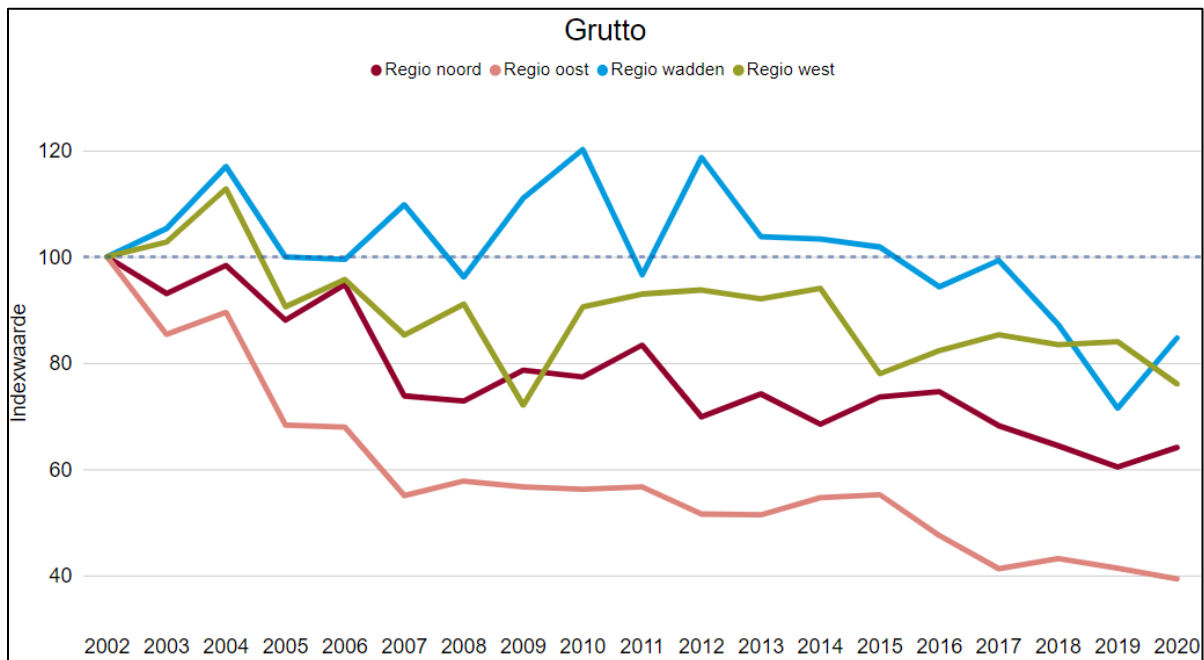
In figuur 3 zijn deze trends nog wat specifieker weergegeven. Sinds 1996 is het aantal grutto's en scholeksters meer dan gehalveerd en laat ook de kievit een duidelijke afname zien. De tureluur lijkt de afgelopen 15 jaar redelijk stabiel in aantallen.

Figuur 3. Indexcijfers grutto, kievit, scholekster en tureluur in Fryslân. 1996 is 100. Bron: Sovon, Provincie Fryslân

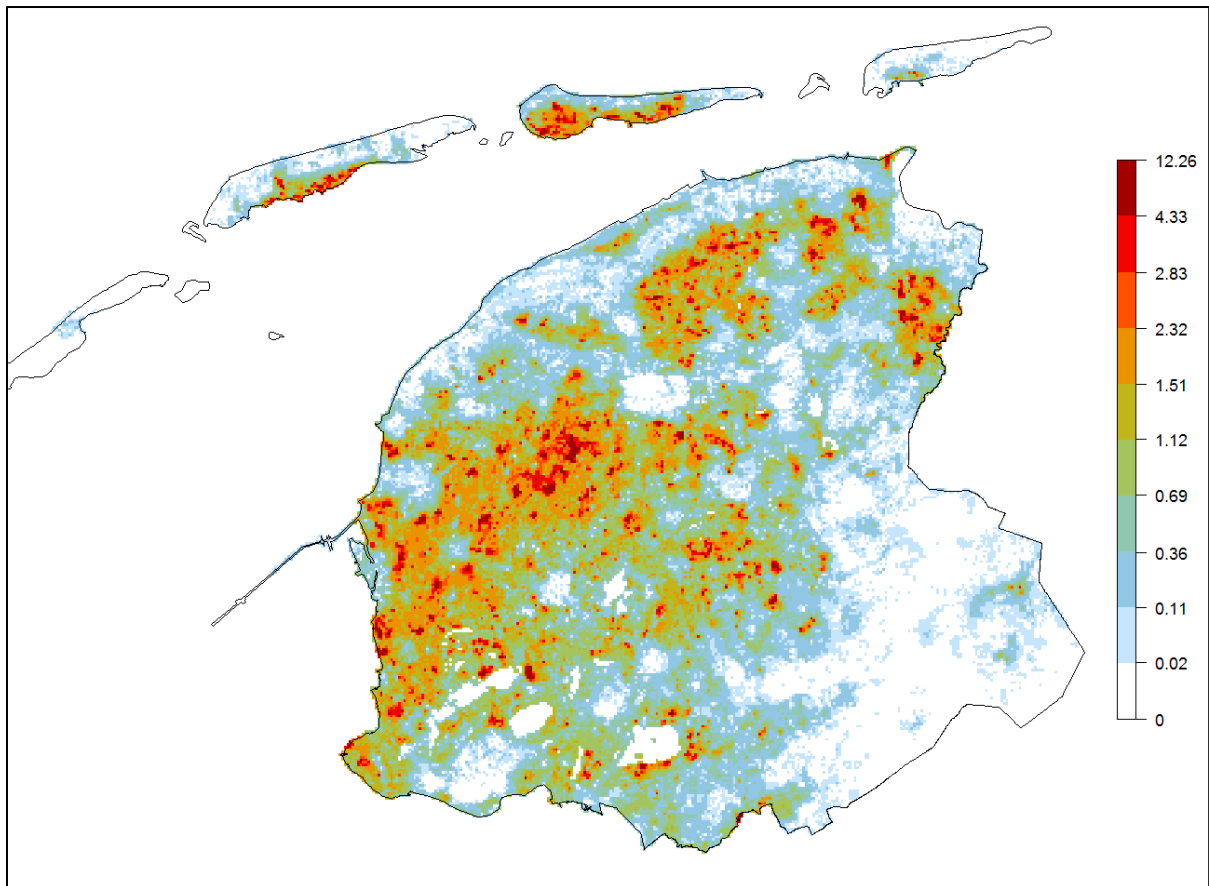
Grutto

De grutto is het boegbeeld van de weidevogels in Fryslân. De ontwikkelingen van de grutto worden vaak als indicator gebruikt voor de ontwikkelingen van weidevogels in het algemeen. We behandelen daarom hier de grutto, al lopen de ontwikkelingen van de verschillende soorten weidevogels niet helemaal synchroon. Vergeleken met 1996 is het aantal grutto's in Fryslân hard achteruit gegaan (zie figuur 3), het gaat gemiddeld om een achteruitgang van 4% per jaar. Zowel de lange- als korte-termijn-trend laat een matige afname zien (zie figuur 2) er is pas sprake van een sterke afname wanneer de gemiddelde afname meer dan 5% per jaar is. Als oorzaak voor de achteruitgang worden vaak verdroging, predatie en veranderingen in de landbouw genoemd.

Figuur 4. Indexcijfers van de gruttopopulaties in verschillende regio's in Fryslân. 2002 is 100. Bron: Sovon, Provincie Fryslân.

Regionaal zien we grote verschillen in de ontwikkeling van de gruttopopulaties (zie figuur 4). Waar op de Waddeneilanden de gruttostand nog lang gelijk bleef, is ook hier het aantal grutto's de laatste jaren afgenomen. In Noord- en West Fryslân is het aantal grutto's vergeleken met 2002 tussen de 20% en 30% afgenomen. In het oosten van Fryslân zien we de hardste achteruitgang. Daar is sinds 2002 de populatie meer dan gehalveerd. Hier komen echter ook de minste grutto's voor, wat laat zien dat deze regio over minder geschikt leefgebied beschikt (zie figuur 5).

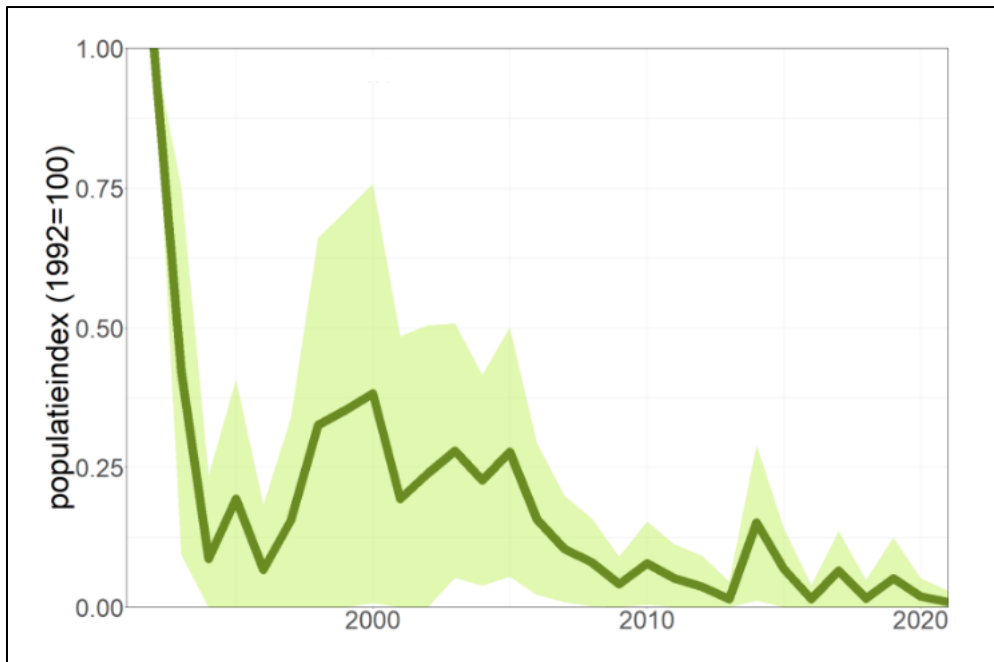

Figuur 5. Verspreidingskaart van de grutto in Fryslân. Bron: Sovon, Provincie Fryslân.

Argusvlinder

In 2019 is in Fryslân gestart met de zogenaamde argustelling. In delen van Fryslân worden in de zomermaanden vaste transecten gelopen op zoek naar de argusvlinder. De argusvlinder komt voor op graslanden met kale grond, zoals bijvoorbeeld langs slootkanten, wegen, dijken en bosranden. De argusvlinder is in Nederland vooral in veenweidegebieden in Fryslân, Noord- en Zuid-Holland en Utrecht te vinden. In het verleden was de argusvlinder een meer algemene soort in Nederland. Tussen 1992 en 2016 is de soort met 94% afgenomen in Nederland (Bron: Vlinderstichting).

Ook in Fryslân neemt de argusvlinder sinds 1992 sterk af. In de trendberekening van het CBS en de Vlinderstichting (zie figuur 6) is vrijwel dezelfde trend te zien als landelijk voor de argusvlinder. Sinds 1992 is de soort met meer dan 95% afgenomen in Fryslân. De laatste jaren lijken de aantallen wat te schommelen, maar over de langere termijn is de afname toch erg duidelijk.

Figuur 6. Trend van de populatie-index van de argusvlinder in Fryslân. Weergegeven zijn de gegevens van de jaren 1992 – 2021 (lijn) plus een 95% betrouwbaarheidsinterval (lichtgroen). Bron: CBS, Vlinderstichting, Provincie Fryslân.

Bronvermelding en meer informatie

- Weidevogels in Friesland 2021, jaarbericht weidevogels.
- [Argusvlinder | De Vlinderstichting](#)
- [Boerenlandvogels | Sovon](#)
- [Grutsk op ús Greidefûgels](#)
- [Het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer | BIJ12](#)